

واکاوی مؤلفه‌های سبک زندگی شهید سلیمانی

غلامرضا تاج‌بخش^۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۲/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۲/۲۰

چکیده: ترویج سبک زندگی شهدا در جهت الگوسازی برای نسل جوان یک ضرورت استراتژیک برای کشور محسوب می‌شود. محقق در این پژوهش درصدد است به مؤلفه‌های سبک زندگی سردار دل‌ها از منظر جوانان دست یابد. روش نمونه‌گیری برای پژوهش کیفی حاضر از نوع روش نمونه‌گیری هدفمند و نظری است. تکنیک جمع‌آوری داده‌ها در این تحقیق مصاحبه نیمه ساخت یافته بوده است. در این پژوهش از ۲۵ نفر از جوانان سنین بین ۱۸ تا ۳۵ سال شهرستان نیریز فارس مصاحبه گرفته شد. پس از تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی، پنج مؤلفه‌ای اصلی سبک زندگی و چند مقوله فرعی شناسایی شد: سبک زندگی فرد محور (مهربانی، تواضع و فروتنی، ساده زیستی، شهرت‌گریزی، دنیا‌گریزی، عزت نفس، قاطعیت، آرامش و طمأنینه)، سبک زندگی اجتماع محور (مردمی بودن، وحدت آفرینی، کمک به هموعان)، سبک زندگی مدیریت محور (توانمندی و نبوغ نظامی، دشمن‌شناسی، شجاعت، مدیریت جهادی، قدرت تدبیر، مهارت ارتباطی)، سبک زندگی سیاست محور (همگرایی منطقه‌ای، استکبار ستیزی، فراجنبی و قدرت تحلیل و درک شرایط سیاسی، ولایت مداری)، سبک زندگی دین محور (خودسازی معنوی و خدامحوری، روحیه شهادت‌طلبی، تفکر عاشورایی، ارادت و تمسک به معصومین (علیه السلام)). توجه به شاخص‌های سبک زندگی این شهید والامقام، می‌تواند جوانان را در مقابل توطئه‌های سوء و مخرب بیگانگان بیمه نموده و در عین حال اصلاح رفتارهای ناپسند اجتماعی را تسریع بخشد.

واژگان اصلی: جوانان، شهید سلیمانی، سبک زندگی، الگوسازی.

۱. دانشیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه آیت‌الله بروجردی، بروجرد، ایران (نویسنده مسئول)

مقدمه

مفهوم سبک زندگی، ابعاد مختلفی از زندگی انسان را در ابعاد فردی، خانوادگی و اجتماعی شامل می‌شود و از زمره مفاهیمی است که اندیشمندان و پژوهشگران حوزه‌های علوم اجتماعی، روان‌شناسی اجتماعی و مطالعات فرهنگی برای بیان پاره‌ای از واقعیت‌های اجتماعی و فرهنگی جامعه آن را مطرح و به کار می‌برند. سبک زندگی در این حوزه‌ها معطوف به ابعاد هنجاری، رفتاری و معنایی زندگی اجتماعی افراد بوده و دلالت بر ماهیت و محتوای روابط، تعاملات و کنشهای اشخاص و آحاد مردم در هر جامعه دارد.

در شرایط جدید و مدرن که در نتیجه نوسازی و توسعه جوامع، دسترسی و مصرف رسانه‌های جدید و ورود آن به زندگی مردم رو به فزونی گذاشته است، بی‌شک روند تغییرات در سبک زندگی با سرعت زیادی جریان داشته و سبک زندگی تغییرات مستمری را تجربه می‌کند. حجم فزاینده استفاده از این امکانات و فناوری‌ها بدون شک موجب دگرگون شدن سبک‌های زندگی سستی شده و جوانان جامعه اسلامی را با انواع انتخاب‌ها در همه حوزه‌های زندگی آشنا می‌کند. این ورود غیرتدریجی رسانه‌های فرامرزی و گریز از کنترل، به ایجاد یک شوک فرهنگی در سطوح نامرئی و گاه مرئی دامن زده است.

در سال‌های اخیر دشمنان نظام جمهوری اسلامی با ایجاد جنگ نرم به عنوان یکی از مؤثرترین، کم هزینه‌ترین و کارآمدترین و در عین حال به عنوان پیچیده‌ترین و خطرناک‌ترین نوع جنگ علیه امنیت کشور با شبهه افکنی در بین جوانان در تلاش هستند تا ارزشهای دفاع مقدس و روحیه ایثار و شهادت را به عنوان یکی از عوامل قدرت ملی خدشه‌دار نمایند (تاج‌بخش، ۱۳۹۹).

کاهش پای‌بندی به اصول و ارزش‌های دینی، مصرف‌گرایی و اشاعه نوعی خودبختگی در برابر این الگوها و سبک زندگی غرب محور، می‌تواند منجر به ایجاد بحران‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در کشور شود. در چنین شرایطی توجه به مؤلفه‌های سبک زندگی ایرانی - اسلامی بیش از پیش الزام‌آور و ضروری است و مسیری است که باتمسک به آن می‌توان از آسیب‌های سبک زندگی غربی در امان ماند.

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) با تأکید بر توجه مردم و مسئولان به حوزه سبک زندگی اسلامی

می‌فرمایند: تمدن نوین اسلامی دارای دو بخش ابزاری (پیشرفت‌های تکنولوژیک، صنعتی، نظامی، علمی، سیاسی، اقتصادی، روابط بین‌المللی، اختراع) و بخش حقیقی (سبک و شیوه زندگی) است و عدم توجه به بخش حقیقی و اساسی که همان سبک و شیوه زندگی ایرانی-اسلامی است، جامعه به امنیت و آرامش روانی دست پیدا نخواهد نمود.

نظر به اینکه همواره جوامع نیازمند الگوهای پویا و مؤثری در بدنه خود برای دست یابی به ارزش‌ها و آرمان‌ها می‌باشند، لزوم سوق دادن جامعه به سبک زندگی شخصیت‌های تأثیرگذار جامعه یکی از مؤثرترین و بهترین راهکارها در این راه است. با توجه به شاخص‌های رفتاری شهید سلیمانی که رهبر انقلاب با عباراتی مانند ایثارگر، مجاهد، ذخیره ارزشمند اسلام و مسلمین، با اخلاص، مدیر و مدبر، شجاع از وی یاد نموده و پس از شهادت پرافتخار وی نیز فرمودند به شهید حاج قاسم سلیمانی به چشم یک فرد نگاه نکنیم؛ به چشم یک مکتب، یک راه و یک مدرسه درس آموز نگاه کنیم. بر این مبنا، توجه به جنبه‌های سبک زندگی، سیره معنوی و فضائل اخلاقی و نوع مدیریت جهادی وی و الگوسازی از این شاخص‌ها و ویژگی‌های این شهید بزرگوار برای جامعه یکی از مؤلفه‌های مهم تحقق بیانیه گام دوم انقلاب است.

شهید سلیمانی در سال ۱۳۵۹ به عضویت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در آمد و در طول هشت سال دفاع مقدس با حضور در جبهه‌های نبرد با دشمن از فرماندهان عالی عملیات‌های والفجر، کربلای ۴ و کربلای ۵ بود. پس از دفاع مقدس با بازگشت به زادگاه خود کرمان، درگیر جنگ با اشراک در مرزهای شرقی کشور شد. وی در سال ۱۳۷۹ از سوی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) به فرماندهی نیروی قدس سپاه منصوب شد و تا زمان شهادت، در دفاع از حریم اهل‌بیت (علیه‌السلام) و مقابله با فعالیت‌های تروریستی و خستی کردن نقشه‌های شوم دولت‌های استعمارگر در منطقه غرب آسیا به چهره‌ای جهانی و نماد ایثار و مقاومت تبدیل شد.

اهمیت و ضرورت انجام پژوهش حاضر و بررسی شاخص‌های سبک زندگی سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی در آن است که راه و رسم زندگی و سیره عملی وی به عنوان یک مکتب، یک مدرسه درس آموز و یک راه روشن است و جای خالی سبک زندگی وی، در تار و پود زندگی امروزی به روشنی پیداست. بر این مبنا با بهره‌گیری مؤثر از مؤلفه‌های مکتب این شهید و الگوبرداری از شخصیت

وی که منظومه‌های منسجم و همگون از اجزای رشد یافته و به کمال رسیده‌ی متعدد و متنوع است، می‌توان گام‌های استوارتری در جهت تمدن‌سازی برداشت. این پژوهش در صدد طراحی الگوی سبک زندگی شهید سلیمانی است و تلاش دارد به این سؤال اصلی پاسخ دهد که سبک زندگی سردار دل‌ها که باعث جاودانگی وی گردید از چه ابعاد و مؤلفه‌هایی تشکیل شده است.

مبانی نظری

پیشینه سبک زندگی به حیات بشر باز می‌گردد و هر فرد یا گروه اجتماعی که در هر کجای این کره خاکی می‌زیسته‌اند، به زبان امروزی دارای سبک زندگی مختص به خود بوده‌اند. افراد یک جامعه، دارای نوع خاصی از رفتار و کنش و طرز فکر و اعتقاد هستند که سبک زندگی شیوه زیست آنان را تشکیل می‌دهد. مفهوم سبک زندگی در ادبیات علمی و فرهنگی بشر، مقوله نسبتاً جدیدی می‌باشد. در این مورد اینکه این اصطلاح نخستین بار توسط چه فرد یا افرادی بکار رفته، میان جامعه‌شناسان و روانشناسان اختلاف وجود دارد. در مورد تعریف و مفهوم‌پردازی سبک زندگی توافقی وجود ندارد. مفاهیم شکل زندگی شیوه زندگی کردن و سبک زندگی، به طور معمول برای بیان شیوه‌های مشابهی به کار می‌روند که طی آن‌ها زندگی روزمره آفریده می‌شود. معادل واژه سبک در زبان عربی، تعبیر اسلوب و در زبان انگلیسی، style است. در فرهنگ آکسفورد سبک زندگی، روش خاصی از زندگی و فعالیت یک شخص یا گروه تعریف شده است.

نخستین تعریف از سبک زندگی به سال‌های دهه ۱۹۲۰ باز می‌گردد؛ زمانی که ماکس وبر جامعه‌شناس و اندکی پس از وی آلفرد آدلر^۱ روان‌شناس این عبارت را بر ساخته و معرفی نمودند. پس از این دو نفر، مفهوم سبک زندگی از سوی ویلیام لیزر^۲ در بازار پژوهی و توزیع کالا به کار رفت. و از آن پس به مرور زمان تعدیل و اصلاح گردید. سازمان بهداشت جهانی سبک زندگی را ترکیبی از الگوهای رفتاری و عادات فردی انسان در طول زندگی خود شامل فعالیت بدنی و ورزشی، تغذیه، آرایش و لباس پوشیدن، موسیقی عامه و... که در پی فرآیند اجتماعی شدن به وجود آمده

^۱ Alfred Adler

^۲ William Laser

است می‌داند (تاج بخش، ۱۳۹۹).

واژه سبک زندگی در فرهنگ علوم اجتماعی بر خلاف روان‌شناسی یا اقتصاد به نوع زندگی یا معیشت ترجمه شده است و بیشتر به سبک‌های زندگی جاری در زندگی روزمره اشاره دارد. در واقع سبک را محصول کنش متقابل می‌داند که می‌تواند به شکل بخشیدن به نظم اجتماعی کمک کند. و چگونگی جریان حیات و شیوه زندگی انسان‌ها به صورت فردی و گروهی مانند استفاده از درآمد، طول زمان کار، شیوه لباس پوشیدن، تغذیه، نحوه آرایش، محل سکونت، رفتارهای دینی و فرهنگی و... را شامل می‌شود.

از نظر وبر^۱ سبک زندگی پیوستگی بسیار نزدیکی با نوع اشتغال فرد دارد و از طریق تحصیلات رسمی اکتساب می‌شود و می‌تواند برای همگان میسر گردد. وی سبک زندگی را از جنس رفتار می‌داند که تمایلات، آن را هدایت می‌کنند و فرصت‌های زندگی بستر بروز آن را فراهم می‌آورند.

گیدنز^۲ سبک زندگی را مجموعه‌ای نسبتاً منسجم از همه رفتارها و فعالیت‌های یک فرد معین در جریان زندگی روزمره می‌داند (گیدنز، ۱۳۸۸). از منظر وی سبک زندگی عبارتست از تلاش برای شناخت مجموعه منظمی از رفتارها یا الگوهای کنش که اشخاص آن‌ها را انتخاب کرده و کنش شان در زندگی به واسطه آن‌ها هدایت می‌شود. وبلن، سبک زندگی را الگوهای رفتار جمعی می‌داند که از جنس رسوم و عادات اجتماعی و روش‌های فکری هستند.

برای یافتن بهترین نوع سبک زندگی، الگویی لازم است که همه مؤلفه‌های شناختی و رفتاری انسان را به بهترین شکل در نظر بگیرید و از طرف دیگر با یافته‌های علمی مخالف نباشد و همچنین دنیا و آخرت را در کنار هم ببیند و از هیچ یک از ابعاد مادی و معنوی انسان غافل نشود (کاوینی، ۱۳۸۸). در دیدگاه اسلامی سبک زندگی دو نوع جهت‌گیری دارد: (۱) باید و نبادهای مورد قبول در زندگی (۲) شیوه‌های اجرا و به عینیت رساندن آن که جهت‌گیری اولی ارزشی و اخلاقی و جهت‌گیری دومی مبتنی بر ارزش‌های عملی است (طغیان، ۱۳۹۲). منابع سبک زندگی اسلامی را می‌توان در قالب چهارگروه اصلی معرفی کرد: قرآن کریم، سیره پیامبر گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله)، جوامع روایی و حدیثی، دستاوردهای فکری و علمی اندیشمندان مسلمان.

¹ Weber

² Giddens

پیشینه تجربی تحقیق

نظر به اهمیت و توجه به مکتب شهید سلیمانی به منظور نهادینه کردن ارزش‌های دفاع مقدس و مدافعان حرم، متأسفانه ادبیات تجربی چندانی با رویکرد جامعه‌شناسی در مورد آن وجود ندارد. صرفاً پژوهشگر در بررسی ادبیات تجربی تنها به برخی مطالعات انجام شده که به طور مستقیم یا غیرمستقیم با موضوع مرتبط می‌باشد در ذیل اشاره می‌نماید.

جدول شماره ۱: پیشینه تجربی

نویسندگان، روش استفاده شده	اهداف و یا سئوالات اصلی	مهمترین یافته‌ها
تاج بخش (۱۳۹۹) روش کیفی پدیدارشناسی	هدف بررسی تأثیرات جامعه‌شناختی واقعه شهادت سردار سلیمانی بر جوانان	اجتماعی (کسب هویت جهادی، کسب هویت اجتماعی فراملی، تقویت سرمایه اجتماعی)، سیاسی (همگرایی بین‌المللی در مبارزه با تروریسم و استکبار ستیزی)، فرهنگی و مذهبی (دانش افزایشی دفاع مقدس، بصیرت افزایشی) و روان‌شناختی (الگوی یابی، همگرایی نسلی).
طاهری (۱۳۹۹) روش تحلیل مضمون	هدف ارائه الگوی مدیریتی مطلوب برای مدیران عالی در جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر سبک مدیریت شهید سلیمانی	مبانی اعتقادی، زمینه‌های فردی، مشی‌های سیاسی فرهنگی اقتصادی و سیاسی و زمینه‌های شغلی
دهقانی پوده و پاشایی هولاسو (۱۳۹۹) روش تحلیل مضمون	هدف تدوین الگوی فرماندهی شهید قاسم سلیمانی	پنج بعد این شهید والامقام: نظامی، فرماندهی و مدیریتی، فردی و رفتاری، معنوی و ارزشی و عملکردی مشخص شد.
حمیدزاده (۱۳۹۸) تحلیل گفتمان انتقادی	هدف بازنمایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در رسانه‌های غربی؛ مطالعه موردی سردار قاسم سلیمانی در شش نشریه غربی	این پژوهش به این نتیجه رسیده است که اگرچه آمریکا و متحدانش استراتژی نظامی شان در برابر گروه‌های تروریستی مانند داعش بی‌نتیجه بوده است، این تمایل در میان مطبوعات آمریکایی وجود دارد که ایران و سردار قاسم سلیمانی را برنده، توانمند، هوشمند و موفق در مدیریت بحران منطقه‌ای داعش نشان دهند.
مقیم فیروزآباد (۱۳۹۷) روش تحلیل محتوی	هدف شناسایی اندیشه، عمل و سلوک والای شهدای مدافع حرم در قالب مضامین سبک زندگی	با تحلیل محتوی ۲۷ وصیت نامه شهدا؛ در قالب ۴ مؤلفه ولایت‌پذیری با ابعاد نگرش و رفتار ولایی، نیروی محرکه عشق و احساس مسئولیت دینی،

ویژگیهای شخصیتی و فردی و توصیه‌ها با ابعاد عبادی معنوی و سیاسی اجتماعی دسته‌بندی گردید.		
مهمترین مصادیق سبک زندگی شهید عبارتند از بصیرت بخشی، عدالت‌طلبی، ساده زیستی، مسئولیت و ولایت‌پذیری، استقلال‌گرایی، شهادت‌طلبی، پاسداری از نظام و امر به معروف و نهی از منکر	بررسی ابعاد سبک زندگی جهادگران دفاع مقدس	زارعی (بی تا) روش کتابخانه‌ای
نتایج به دست آمده از آزمون معنی‌داری تفاوت میانگین اولویت ارزشی نشان از معنی‌داری تفاوت میانگین اولویت‌های ارزشی جامعه کنونی با دوران دفاع مقدس دارد.	بررسی و تشخیص نظام ارزش‌های دفاع مقدس و نیز زمان کنونی	فاطمی و اسلامی فارسانی (۱۳۹۷) روش توصیفی - تحلیلی
به لحاظ آسیب‌شناسی ترویج فرهنگ دفاع مقدس به لحاظ محتوی، عملکردی و ساختاری و نیز به لحاظ راهبردی نیز در ابعاد نگرشی، رفتاری و ساختاری قابل تحلیل و بررسی است.	شناسایی آسیب‌های ترویج فرهنگ دفاع مقدس در کشور	ایزدی و همکاران (۱۳۹۶) روش کیفی و مبتنی بر نظریه داده بنیاد
الگوی مدیریتی مذکور در چهار بخش اصول مدیریت، جذب، توسعه و نگهداشت منابع انسانی ارائه گردیده است.	هدف بررسی سیره مدیریتی سردار شهید محمد ابراهیم همت	باقری وهمکاران (۱۳۹۵) روش اسنادی
برای ترویج فرهنگ دفاع مقدس باید بین افراد و با استفاده از نظریه‌های اجتماعی همکاری ایجاد نمود.	ارائه مدلی مبتنی بر مدیریت دانش جهت ترویج فرهنگ دفاع مقدس	رشید و پاشایی (۱۳۹۱) روش کتابخانه‌ای
در این پژوهش به عواملی مانند محیط و پیش زمینه‌های موثر در مسیر رشد اشخاص، معرفت و خودسازی و فرآیند نفوذ اشاره شده است	هدف طراحی الگوی رهبری معنوی با تأکید بر ویژگیهای سردار شهید احمد کاظمی	باقری کنی وهمکاران (۱۳۹۰) روش کتابخانه‌ای

با نگاهی انتقادی به پیشینه‌های تجربی به وضوح می‌توان قلت پژوهش‌ها را دید؛ از یک سو به طور کلی مطالعات محدودی بصورت کمی یا کیفی انجام گرفته است. و از سوی دیگر تاکنون پژوهشی عام و کلی و یا خاص از منظر جامعه‌شناسی در این حوزه انجام نگرفته است و یا نتایج آن هنوز مورد انتشار قرار نگرفته است.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری از پیشینه‌های ذکر شده در مقاله حاضر حکایت از فقدان پژوهشی مستقل و مستقیم مرتبط با اهداف، روش و ساختار این تحقیق دارد. در نتیجه اهمیت این پژوهش در آن است که با رویکرد کیفی و به طور ویژه به این موضوع مهم در میدان وسیع تحقیق می‌پردازد.

روش‌شناسی پژوهش

روش این پژوهش، روش کیفی از نوع تحلیل مضمون است. این روش، جزء تحقیقات کیفی و روشی برای شناخت بیشتر، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است (عابدی جعفری، ۱۳۹۰). روش تحلیل مضمون از متعارف‌ترین روش‌های تحلیل داده‌های کیفی است که عبارت است از تحلیل مبتنی بر استقرای تحلیلی که در آن محقق از طریق طبقه‌بندی داده‌ها و الگویابی درون داده‌ای و برون داده‌ای به یک سنخ‌شناسی تحلیلی دست می‌یابد. داده‌های مورد تحلیل در این روش شامل داده‌های متنی، مصاحبه‌ها و داده‌های مشاهده‌ای متنی شده هستند.

یکی از مهمترین و دشوارترین کارها در این گونه تحقیقات کیفی، شناخت مضمون یا تم است. به عبارت دیگر، میتوان گفت شناسایی مضمون یا تم، قلب تحلیل مضمون است. عوامل مؤثر بر شناخت مضمون عبارتند از: ۱. شعور متعارف؛ ۲. ارزشهای محقق؛ ۳. جهت‌گیری‌ها و پرسشهای تحقیق؛ ۴. تجربه محقق در موضوع (عابدی جعفری، ۱۳۹۰). به طور خلاصه تحلیل مضمون، از جمله روشهای غیرواکنشی و غیرمداخله‌ای است که با سه تکنیک تلخیص، تحلیل تفسیری و تحلیل ساختار بخش انجام میگردد.

در این پژوهش پس از استخراج تم‌ها، ابتدا تمهای اولیه در شبکه مضامین به هم ارتباط داده شد، سپس ۲۷ تم فرعی، ۵ تم اصلی و یک تم مرکزی به دست آمد و بر این اساس، ساختار مقاله صورت‌بندی شد. در این پژوهش راهبرد نمونه‌گیری با حداکثر تنوع به کار گرفته شد و از جوانان با طیف‌های مختلف سنی و جنسی و پایگاه‌های متفاوت اقتصادی و اجتماعی نمونه‌گیری هدفمند و نظری تا رسیدن به حد اشباع نظری ادامه یافت. در پژوهش حاضر جهت گردآوری داده‌ها از مصاحبه نیمه ساخت یافته استفاده شد. از ۲۵ نفر از جوانان سنین بین ۱۸ تا ۳۵ سال مصاحبه گرفته شد.

یافته‌ها

در ابتدای مصاحبه‌ها از شرکت کنندگان در مورد مشخصات کلی خودشان نظیر: سن، میزان تحصیلات، وضعیت اشتغال سؤال‌هایی پرسیده شده است که توزیع فراوانی مصاحبه شوندگان برحسب شغل به ترتیب عبارت است ۷۴ درصد از پاسخگویان دانشجویان یا دانش آموز، ۱۴ درصد شاغل در بخش خصوصی و ۱۲ درصد شاغل در بخش دولتی هستند. همچنین ۲۵ درصد از مخاطبان دارای تحصیلات دیپلم و زیر دیپلم، ۴۵ درصد کارشناسی، ۲۵/۵ کارشناسی ارشد، ۴/۵ درصد دارای تحصیلات حوزوی هستند. ۵۲/۵ درصد از پاسخگویان در محدوده سنی ۱۸ تا ۲۳ سال، ۳۴ درصد در محدوده سنی ۲۴ تا ۲۹ سال و ۱۳/۵ درصد در محدوده سنی ۳۰ تا ۳۵ سال قرار دارند.

مضمون‌های استخراج شده

در این پژوهش پس از استخراج تم‌ها، ابتدا تم‌های اولیه در شبکه مضامین به هم ارتباط داده شد، سپس تم‌های فرعی، تم‌های اصلی و یک تم مرکزی به دست آمد و بر این اساس، ساختار مقاله صورت‌بندی شد. تم‌ها در جدول شماره (۲) نشان داده شده است.

جدول شماره ۲: جمع‌بندی مضمون‌ها و تدوین مضمون فراگیر

مضمون فراگیر	مضمون سازمان دهنده	مضمون پایه
سبک زندگی فرد محور	شایستگی‌های شخصی	مهربانی، تواضع و فروتنی، ساده زیستی، شهرت‌گریزی، دنیا‌گریزی، عزت نفس، قاطعیت، آرامش و طمأنینه
سبک زندگی اجتماع محور	اجتماع محوری	مردمی بودن، وحدت آفرینی، کمک به هم‌نوعان
سبک زندگی مدیریت محور	فرماندهی نظامی	توانمندی و نبوغ نظامی، دشمن‌شناسی، شجاعت، مدیریت جهادی، قدرت تدبیر، مهارت ارتباطی
سبک زندگی سیاست محور	بیش انقلابی	همگرایی منطقه‌ای، استکبار ستیزی، فراجناحی بودن و قدرت تحلیل و درک شرایط سیاسی، ولایت مداری
سبک زندگی دین محور	بیش توحیدی	خودسازی معنوی و خدام‌محوری، روحیه شهادت‌طلبی، تفکر عاشورایی، عشق و توسل به معصومین(ع)

سبک زندگی فرد محور

ویژگی‌های شخصیتی نقش مهمی در روابط و تعاملات فردی و اجتماعی دارد. از منظر لوین^۱، رفتار تحت تأثیر عوامل فردی و درونی (نظیر شخصیت، ادراک، ارزش‌ها و توانایی‌ها) و محیطی (عوامل سازمانی، خانواده، گروه همکاران و غیره...) قرار دارد (بروکس^۲، ۲۰۰۹). بررسی شخصیت افراد از آن جهت مهم است که ویژگی‌های شخصیتی بر چرایی و چگونگی روش و سبک رفتاری اشخاص، تأثیرگذار هستند (رایینز و کولتر^۳، ۲۰۱۸). سبک زندگی فردی شهید سلیمانی، یک شیوه‌ی مشخص و قابل مشاهده از زیستن او است و مجموعه‌ای از ارزش‌ها، شیوه‌های رفتار، حالت‌های وی نظیر ساده زیستی، مهربانی، تواضع و فروتنی، شهرت‌گریزی، دنیا‌گریزی، عزت نفس، قاطعیت و آرامش و طمأنینه را در برمی‌گیرد که در ذیل به دو مورد از اینها اشاره می‌شود.

ساده زیستی

ساده زیستی در اسلام، یک هنجار و ارزش مهم و اساسی معنوی است همچنانکه در سیره پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) و امامان معصوم (علیه السلام) ساده زیستی و قناعت ارزشی والا محسوب می‌شد و نه تنها خود بدان عمل می‌کردند، بلکه مشوق دیگران نیز بودند.

ساده زیستی یعنی اکتفا به حداقل‌ها و نفی آن نیازهایی که طبیعی و ضروری نیست، ساده زیستی در نقطه مقابل رفاه‌طلبی و تجمل‌گرایی قرار دارد و به معنای انزوا، ترک دنیا و عدم استفاده از نعمت‌های دنیا نیست؛ بلکه منظور از آن این است که انسان، با استفاده درست و منطقی از نعمت‌های مادی، آن را وسیله و ابزاری برای رفع نیازهای آدمی بداند و با توجه به دستورات شرع مقدس، در تهیه غذا، لباس، لوازم زندگی، نشست و برخاست با دیگران، حضور در صحنه‌های سیاسی و اجتماعی و بر پای محافل و مجالس، حد اعتدال را رعایت نموده، از نعمت‌های دنیا به قدر ضرورت و رفع نیاز، استفاده کرده و از اسراف و تجمل‌گرایی و ریخت و پاش‌های بی‌مورد خودداری نماید.

ساده زیستی پاسخ انسان‌های دانا به زندگی ناپایدار دنیاست که در پرتو آن، آرامش درون و برون

¹ Lewin

² Brooks

³ Robbins & Coulter

حاصل می‌شود. بنابراین ساده زیستی با نوع شناخت انسان و نگرش او به زندگی دنیا مرتبط است. در عصر امروز با رشد فزاینده مصرف‌گرایی و تجمل‌گرایی، خطر غوطه‌ور شدن هر چه بیشتر انسان‌ها در مرداب دنیا افزایش یافته است (پسنیدیه، ۱۳۹۰).

سجاد جوان ۲۶ ساله می‌گوید: "شما عکسی از حاج قاسم با میز پیدا نمی‌کنید، همیشه در بین مردم و یا در میدان‌های نبرد با دشمنان بود. عده‌ای از مدیران تجمل‌گرا شده‌اند و خود را از مردم جدا می‌دانند و درب اتاق‌هایشان به روی مردم همیشه بسته است اما من یک سوال می‌پرسم آیا کسی برای دیدن حاج قاسم پشت در یک اتاق ماند؟"

عزت نفس

اگر چه عزت نفس را معمولاً با اعتماد به نفس به یک معنا بکار می‌برند ولی عزت نفس بسیار گسترده‌تر و عمیق‌تر از اعتماد به نفس است. احساس عزت نفس یعنی اعتقاد داشتن فرد به این که توانمندیها و شایستگی‌های لازم و ضروری برای زندگی را داراست. ناتانیل براندن^۱ در کتاب روان‌شناسی عزت نفس؛ عزت نفس را در دوست داشتن خود ذکر می‌نماید. بنا به عقیده روان‌شناسان انسان‌ها مطابق بر نیاز فطری و غریزی خود تمایل دارند با عزت زندگی کنند. قرآن کریم عزت نفس را از لوازم زندگی موفقیت آمیز می‌داند و تنها راه عزت‌طلبی را ایمان به خدا، رسولش و اهل ایمان معرفی می‌نماید.

سپهد شهید حاج قاسم سلیمانی با داشتن عزت و کرامت نفس توانست در راه اهداف مقدس و والای خود تمام موانع و مشکلات را از سر راه بردارد و به مراحل تکامل و تعالی دست پیدا کند. پیمان ۲۵ ساله اظهار می‌نماید: "ایشون در عین مظلومیت عزتمندانه با دشمنان اسلام مبارزه کردند و هرگز در سخت‌ترین شرایط تن به ذلت ندادند و پذیرای مرگ با عزت شدند."

سبک زندگی مدیریت محور

به زعم هنری فایول^۲، مدیریت عبارت است از علم هنر متشکل و هماهنگ کردن رهبری و کنترل دسته جمعی به منظور رسیدن به مطلوب یا حداکثر کارایی. از این منظر در سبک مدیریتی عناصری نظیر علم، هنر، استعداد، قابلیت‌های ذاتی و فطری فرد دخیل هستند.

¹ Nathaniel Branden

² Henri Fayol

شهید سلیمانی به عنوان یکی از مدیران و فرماندهان موفق نظامی با دارا بودن شاخص‌ها و شایستگی‌های مورد نیاز مدیران ارشد و عالی نظیر بعد دانش مدیریت، مهارت، تجربه، نگرش، ویژگی‌های شخصیتی و با درایت و تدبیر فوق‌العاده نقش کلیدی در ارتقای جایگاه ایران در غرب آسیا و مبارزه با تروریسم و شکست و نابودی داعش و تلاش در جهت همگرایی بین کشورهای منطقه داشت. در ذیل به دو مورد از مؤلفه‌های مدیریتی ایشان پرداخته می‌شود.

توانمندی و نبوغ نظامی

مدیریت ریسک و مخاطرات یکی از ملزومات اساسی ارتش‌های نوین است و بدون پیاده سازی فرآیندهای علمی و منطقی، قادر به شناسایی و رفع مخاطرات نخواهیم بود (حصیری و نیاوند، ۱۳۹۹). بواسطه ماهیت پیچیدگی و خطرآفرین بودن عملیات‌های نظامی، مدیریت ریسک در این عملیات‌ها از اهمیت وافر برخوردار است و بدون توجه به آن، شکست و خسارت جبران ناپذیر دور از انتظار نیست. پژوهشگران و اندیشمندان و افرادی که جنگ‌ها را به لحاظ نظامی تجزیه و تحلیل کرده‌اند، جملگی بر آنند که شهید سلیمانی از نبوغ، خلاقیت و مهارت بی‌نظیری در فرماندهی برخوردار بوده است. یکی از عوامل مهم پیروزی خیره کننده رزمندگان اسلام و مدافعان حرم در نبرد با دشمنان و گروه سلفی تکفیری داعش، فرماندهی فوق‌العاده وی است. سردار سلیمانی از بعد نظامی تابعه‌ای در طراحی و اجرای عملیات‌ها در صحنه‌های نبرد و هدایت جنگ‌های راهبردی بود.

کیوان جوان ۲۳ ساله می‌گوید: "زمانی که ایشان با صلابت از تلویزیون به مردم ایران و همه مردم دنیا گفت کمتر از سه ماه دیگر داعش نخواهد بود، وفای به عهد کرد و در نامه به رهبرانقلاب اعلام پایان سیطره داعش را اعلام کرد. این نشون دهنده تسلط به دانش رزم و نبوغ نظامی ایشان بود."

مدیریت جهادی

واژه مدیریت جهادی، مفهومی جامع است که دربرگیرنده مبانی و اصول اولیه و اساسی مدیریت در مکتب اسلام است. مدیریت جهادی به عنوان سبکی بومی از مدیریت، با ریشه داشتن در مبانی دینی و اسلامی، در مواجهه با مسائل و حل آن‌ها به شیوه‌ای جهادگونه عمل می‌نماید. مدیریت جهادی شهید سلیمانی با ویژگی‌هایی نظیر معنویت، رضایت الهی، انعطاف‌پذیری همراه است. دقایق پر برکت عمر شریف وی با مفاهیم بلند جهاد فی سبیل الله عجین و آمیخته شده بود. او به معنای

واقعی آیه ۹۵ سوره مبارکه نساء را درک نموده و همیشه آماده تلاش و مجاهدت مستمر برای تحقق اهداف الهی در جامعه بود و در موضوعات اجتماعی مانند کمک‌رسانی‌ها، فعالیت‌های نیکوکاری، خدمت‌رسانی در حوادث طبیعی و کمبودهای اجتماعی مشتاقانه شرکت می‌نمود. الگوی تربیتی مبتنی بر جهاد و ظرفیت‌های نهفته در آن می‌تواند به شکل‌گیری تفکر و کنش جهادی برای تحقق تمدن نوین اسلامی کمک شایان نماید.

محمد اظهار می‌نماید: "سردار در حوادث مختلف در میان مردم آسیب دیده حضور پیدا میکرد و به یاری آن‌ها می‌شتافت خاطره شیرین حضورش در میان سیل‌زدگان در اوایل سال ۱۳۹۸ هیچ‌گاه از اذهان محو نمیشه، ایشون معتقد بود خدمت به مردم سیل زده هم نوعی دفاع از حرم محسوب میشه و اجر و ثواب بالایی داره."

سبک زندگی اجتماع محور

سبک زندگی اجتماعی از جمله مفاهیمی است که جامعه‌شناسان آن را در ادبیات علوم اجتماعی به کار برده و مجموعه مدل‌ها و الگوهای رفتاری هر فرد در زندگی اجتماعی می‌دانند، به بیان دیگر سبک زندگی محتوای روابط و تعاملات یک شخص در جامعه‌ی کوچک و بزرگ پیرامون اوست. شهید سلیمانی در نقشه‌ی راهی که برای زندگی اجتماعی خود ترسیم نمود پاسداری از حقوق افراد جامعه، نیکویی کردار و احترام و تکریم در روابط با دیگر انسان‌ها و کمک به هم‌نوعان را سرلوحه قرار دارد. در ذیل به یکی از مؤلفه‌های مهم سبک زندگی وی پرداخته شده است.

مردمی بودن و عشق به مردم

سردار سلیمانی با این پیش که همه ما بنده خداییم و اوست خالق ما و هیچ کس بر دیگری برتری و امتیازی ندارد. بذر عشق و محبت را در دل آحاد مردم کاشت و آن‌ها را مجذوب خود و اسلام نمود. وی بر این باور بود که نباید به دیده حقارت به هیچ کس بنگریم، حتی آن دختر و پسری که با پوشش و لباس نامناسب در جامعه ظاهر می‌شوند و تظاهر به گناه می‌کنند را نیز باید در دل دوست داشته باشیم چرا که آنان نیز بنده خدایند و خداوند تمام بندگان‌ش حتی گناه‌کاران را نیز دوست دارد. نشانه‌های محبوبیت این سردار آسمانی را در حضور پرشور مردم به ویژه جوانان در

مراسم وداع و تشییع پیکر او می‌توان دید. در تشییع پیکر وی، هزاران نوجوان و جوان با بغضی مقدس در سینه شعار دادند که هر یک از آن‌ها قاسم سلیمانی خواهند بود؛ یعنی آگاهانه مکتب حاج قاسم و مکتب مبارزه با دشمنان اسلام و حمایت از مستضعفان را انتخاب کردند.

حسین جوان ۱۹ ساله اظهار می‌نماید: "ایشون بدون هرگونه شانتاژ و تبلیغاتی دل مردم را به دست آورد، می‌دونید چرا؟ چون کار بی‌منت و سخاوتمندانه انجام میداد فقط رضایت خدا تو نظرش بود، ایشون یک شخص فروتن و بی‌حاشیه بود، خداوند صدق در رفتار و کردار او را با مهری عمیق در دل همه مردم گذاشت."

علی اظهار می‌نماید: "حاج قاسم همه مردم را دوست داشت و تو صحبتا و سخنرانی‌هاش واضح بود این باعث شده بود همه مردم هم صرف نظر از گرایش فکری، سیاسی و حتی دینی حاج قاسم را دوست داشته باشند، زمانی که خیر شهادتش را دادند من میدیدم افرادی که شاید از ظاهرشان انتظار می‌رفت نسبت به این موضوع بی‌تفاوت باشند اما از شهادت حاج قاسم متأثر و عزادار بودند. همه می‌دانند چه کسی مقابل داعش ایستاد. مهم نیست چه عقیده‌ای داریم، چنین شخصیتی می‌تواند برای هر کسی محبوب باشد."

سبک زندگی سیاست محور

واژه سیاست در لغت به معنی پاس داشتن ملک، حراست و نگهداری، حکم راندن، رعیت‌داری، ریاست، داوری، مصلحت، تدبیر، تأدیب، دوراندیشی، عقوبت، عدالت و غیره آمده است (اسکندری، ۱۳۸۸). سبک زندگی سیاسی عبارت است از شیوه‌های مواجهه فرد با مهم‌ترین وظایف به منظور نیل به اهداف در ساحت زندگی سیاسی. سبک زندگی سیاسی در بستر رویکرد فرهنگی جامعه به مقوله قدرت تعیین می‌یابد. نظر به جایگاه و نقش سیاست، طراحی سبک زندگی سیاسی شهید سلیمانی از اولویت برخوردار است. در دیدگاه این شهید عزیز اولین ویژگی در سبک زندگی سیاسی ایرانی ولایت‌مداری، آزادی‌خواهی، بیداری و حرکت است.

ولایت‌مداری

واژه ولایت‌مداری بیانگر آن است که تمامی شئون زندگی فرد در چارچوب نظام ولایتی قرار دارد و یکی از اصلی‌ترین و اساسی‌ترین آموزه‌های دین مبین اسلام است که التزام به آن خیرات

فراوانی را برای انسان به ارمغان می آورد. نظام سیاسی اسلام و شیوه حکومتی دین بر پایه ولایت است و ملاک مسلمانی پس از اطاعت از رسول خدا (صلی الله علیه و آله) ولایت پذیری است. ولایت محوری در اندیشه امام راحل و مقام معظم رهبری (مدظله العالی) بدین معناست که کلیه برنامه ها، سیستم و مجریان و مردم جامعه اسلامی تحت اشراف و دستورات و سیره معصومان باشند و سیاست گذاری ها با هدف گذاری آنان هماهنگ شود و تمام فعالیت های بشری با سیره پیامبران و معصومان (علیه السلام) پیوند بخورد. انسان برای پیمودن راه سعادت چاره ای جز تبعیت و پیروی از فرامین راهنمایان الهی ندارد بدین جهت هرگاه مسلمانان حول محور ولایت جمع شده و تابع بی و چون و چرای ولایت بوده اند پیروزی و سعادت دنیا و آخرت را کسب نموده اند.

سردار سلیمانی به غایت ولایتمدار بود و به رهبر و مقتدای خویش عشق می ورزید. نگاه او به عنوان یک افسر رشید لشکر اسلام به ولی امر مسلمین و فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی) تنها از حیث رعایت سلسله مراتب نظامی نبود بلکه نگاهی بس فراتر داشت و از جنبه اعتقادی بدین امر می نگریست سخن او، نوشته او، نگاه او، تصمیمات، فعالیت ها و اعمال او همه و همه تعقیب کننده خط ولایت بود. بی جهت نیست که عبارت مالک اشتر ولایت در وصف او به کار برده می شود (بیانیه شورای فرهنگ عمومی کشور، ۱۳۹۸).

رضا جوان ۲۵ ساله در این باره می گوید: "ایشون در نامه ای که به رهبر نوشتند در خصوص پایان سیطره داعش، خودشون را سرباز ولایت معرفی کردند. در وصیت نامه هم همگان را توصیه کردند که باید خیلی مواظب باشیم خط ولایت را گم نکنیم. بر این باور بودند که معیار ما در همه گزینش ها و انتخاب ها اشاره و اراده ولایت است و تبعیت از ولایت فقیه باید در همه جا و در همه حال در وجود ما جاری و ساری باشد."

همگرایی منطقه ای

در ادبیات روابط بین الملل، منطقه گرایی هنگامی به کار می رود که دولت های واقع در یک منطقه جغرافیایی که دارای علائق مشترک هستند از طریق سازمان های منطقه ای با یکدیگر همکاری نظامی، سیاسی و اقتصادی داشته باشند (علی بابایی، ۱۳۷۲). از نظر لوییس فاست^۱ منطقه گرایی، چونان

^۱ Louis Fast

شیوه‌ای برای بررسی و کشف الگوهای گسترده‌تر همکاری و منازعه در منطقه و فرآیندی که طی آن دولت‌ها و بازیگران دیگر راهبرد و سیاست مشترکی را در منطقه در پیش می‌گیرند، همچنین درون یک منطقه فرضی به تشویق و ترویج استراتژی پرداخته و هدف آن نیز تعقیب اهداف مشترک در یک یا چند حوزه است، تعریف می‌شود (فاست، ۱۳۸۶).

به لحاظ تاریخی کشور ایران به عنوان مهمترین و قدرتمندترین بازیگر منطقه شناخته شده است و در این میان سردار سلیمانی چهره صلح‌خواهی، امنیت‌خواهی و امنیت‌زایی بود و هدف وی صلح و ثبات بیشتر منطقه بود. در نتیجه شهادت سردار سلیمانی و ابو مهدی مهندس استکبار ستیزی در تاریخ معاصر از گفتمان ملی فراتر رفته است و همگرایی منطقه‌ای در محکومیت اقدام دولت آمریکا نشان دهنده عزم راسخ جامعه بین‌المللی در مبارزه با تروریسم می‌باشد.

علی در این باره می‌گوید: "خون حاج قاسم یک همگرایی بین‌المللی میان جریانات مقاومت اسلامی ایجاد کرد. آگه قبلاً جریانات به صورت پراکنده عمل می‌کردند و هر کدام در مسیری جداگانه بدنبال اهداف خودشون بودند، شهادت این عزیز سبب نوعی همگرایی در میان آن‌ها شد."

سبک زندگی دین محور

سبک زندگی اسلامی از جمله واژگانی است که اولین بار توسط رهبر فرزانه انقلاب وارد ادبیات ما شد و به سرعت به موضوع مهم، کلیدی و پرسیامد تبدیل شد. اینکه رفتار ما برگرفته از بینش‌ها، باورها، جهان‌بینی، گرایش‌ها و نوع نگاه ما به جهان هستی است، و اینکه سبک و شیوه رفتار ما در حیات فردی و جمعی، متأثر از ارزش‌ها و هنجارهای حاکم بر محیط پیرامون و جامعه است (فولادی، ۱۳۹۲). در اندیشه دینی شهید سلیمانی، بخشی از مشکلات و مصائب زندگی جامعه اسلامی، ناشی از دوری از سبک زندگی دینی و معارف ناب قرآن و اهل‌بیت (علیه السلام) است و تنها راه رستن از مشکلات جاری، تغییر نوع نگاه به زندگی است. در ذیل به دو مورد از ابعاد شیوه زندگی دینی این شهید پرداخته شده است.

خودسازی معنوی

تفکر نوعی تعقل است که از ترتیب مقدمات به حصول نتیجه می‌رسد. در قرآن می‌فرماید: " او خدایی است که زمین را بگسترده و در آن کوهها قرار داد و نهرها جاری ساخت و از هر میوه‌ای در زمین جفت بیافرید، شب و روز بیوشانید. همانا در این امور آیه‌ها و نشانه‌هایی است برای مردمی که

تفکر داشته باشند (سوره رعد، آیه ۳). امیرالمومنین (علیه السلام) می فرماید: "به وسیله تفکر قلبت را بیدار کن و در شب پهلویت را از بستر جدا ساز و تقوای پروردگارت را پیشه ساز". یا امام صادق (علیه السلام) می فرماید: "بهترین عبادت‌ها تفکر درباره خدا و قدرت اوست". این آیات و احادیث نشان دهنده آن است تفکر به عنوان یک عبادت بلکه بهترین عبادت‌ها معرفی می شود. شهید سلیمانی علاوه بر انجام واجبات عبادی به مستحبات همچون تقید به تهجد و نماز شب، تلاوت آیات قرآن و دعا و مناجات توجه خاصی داشت.

یاسر در این باره اظهار می نماید: "با دیدن فیلم‌های از سردار که در نماز و عبادت است میشه این برداشت را کرد ایشون به حس عجیبی در این حالت پیدا میکنه و وقتی ایشون به راز و نیاز با خدا و خوندن ادعیه و قرآن می پردازه، انگار از این دنیا جدا شده."

ارادت و تمسک به اهل بیت (علیه السلام)

در کتاب شریف خصال نقل شده است که نبی اکرم (ص) فرموده‌اند: «مَنْ رَزَقَهُ اللَّهُ حُبَّ الْأَئِمَّةِ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي فَقَدْ أَصَابَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَلَا يَشُكُّنَ أَحَدٌ أَنَّهُ فِي الْجَنَّةِ» (۱) اگر خدای متعال کسی را به این رزق برساند که محبت ائمه از اهل بیت (علیه السلام) مرا در سفره او قرار دهد، به تمام خیر دنیا و آخرت راه پیدا کرده است بنابراین کسی تردید نکند که چنین کسی در بهشت است (ابن بابویه، ۱۳۷۷، جلد دوم: ۵۱۵). بر این اساس تقرب به خداوند و رسیدن به سعادت دنیوی و اخروی با عشق و دوستی اهل بیت (علیه السلام) عجین شده است.

سردار دل‌ها با اتصال به این انسان‌های پاک سرشت و پاک زیست توانست به درجات عالی سلوک دست یابد و با الگویابی از این اولیای الهی سعادت دنیوی و اخروی خود را رقم زند. در زیارت نامه امین الله می خوانیم که "مرا در زمین و آسمان عزیز و سربلند گردان". و از این رو این انسان متقی و پرهیزکار در نزد سایرین عزیز و محترم ماند.

کریم جوان ۲۶ ساله در این باره می گوید: "حاج قاسم از عمق جان شیفته اهل بیت عصمت و طهارت (علیه السلام) بود. اعتقاد و ارادت و عشق به خاندان رسالت در اعماق وجودش رسوخ نموده بود. از دوستان کرمانم شنیده بودم سردار هر سال میره کرمان و در روستای پدریش مجلس عزای حسینی و فاطمی (علیه السلام) را برپا می کرد و خدمت در روضه سیدالشهدا (علیه السلام) و حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها)

و نوکری و خادمی این دستگاه را برای خودش افتخاری بس بزرگ می‌دانست."

الگوی نهایی مولفه‌های سبک زندگی سردار دل‌ها

الگوی مستخرج از یافته‌های پژوهش در رابطه با مولفه‌های سبک زندگی شهید سلیمانی شامل پنج بعد اصلی و ۲۷ مولفه فرعی است.

شکل شماره ۱: طراحی الگوی سبک زندگی سردار دل‌ها

نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر ابعاد مختلف سبک زندگی شهید سلیمانی در حوزه‌های مدیریتی، اجتماعی، فردی، مذهبی و سیاسی مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت. در گام دوم انقلاب، تبیین و ترسیم شخصیت این اسطوره و قهرمان ملی و تبدیل مکتب این شهید والامقام به مکتبی همگانی و جهان شمول که از بنیان‌های نظری نظیر معرفت‌شناسی، خداشناسی، انسان‌شناسی و مانند آن استوار است می‌تواند الگویی برای دستیابی کمال و سعادت انسان‌ها باشد.

سبک زندگی او دلالت بر مسائلی نظیر اهمیت خانواده و ازدواج، نوع لباس و پوشش، الگوی

مصرف، معنویت‌گرایی، ولایت محوری، عمران و آبادانی، دفاع و امنیت، آموزش و پرورش، تعاملات فردی و اجتماعی و غیره در جامعه دارد. در واقع سبک زندگی وی به همه مسائلی بر می‌گردد که متن زندگی انسان را در سطوح متفاوت فردی، خانوادگی، اجتماعی، حکومتی و بین‌المللی مورد ملاحظه قرار می‌دهد.

سبک زندگی شهید سلیمانی برخوردار از نوعی وحدت است که علاوه بر اهمیت خاص خود از نظر تداوم امنیت وجودی، پیوندی هماهنگ و منسجم بین ابعاد فرعی آن موجود است که کمال انسان و سعادت همگانی را تأمین می‌کند. برای ترویج این سبک در جامعه ایران به دو موضوع اساسی باید توجه نمود: اول آنکه داشتن یک منظومه مفهومی کاربردی و دوم سیاست‌گذاری، برنامه ریزی و عملیاتی نمودن آن‌ها در جهت وصول به اهداف تعریف شده به نحوی که تمامی نهادهای اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و غیره درون جامعه را در برگیرد.

شهید سلیمانی نمونه بارزی از یک فرد طراز انقلاب اسلامی است که با برگزیدن سبک زندگی ایرانی - اسلامی طوری زندگی نمود که در زمان حیاتش محبوب قلوب بود و پس از شهادت و در مراسم تشییع ایشان نیز میلیون‌ها نفر شرکت کردند که به تعبیر رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی)، یوم‌الله شد. در وصف وی فرمودند که به شهید حاج قاسم سلیمانی به چشم یک فرد نگاه نکنیم؛ به چشم یک مکتب، یک راه و یک مدرسه درس آموز نگاه کنیم.

همان گونه که مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در بیانیه گام دوم انقلاب می‌فرمایند تلاش غرب در ترویج سبک زندگی غربی در ایران، زیان‌های بی‌جبران اخلاقی و اقتصادی و دینی و سیاسی به کشور و ملت ما زده است و مقابله با آن، را جهادی همه‌جانبه و هوشمندانه می‌دانند. از این رو گام دوم انقلاب دومین مرحله خودسازی، جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی خواهد بود و فصل جدید زندگی جمهوری اسلامی را رقم خواهد زد. در این میان شناسایی و توجه به شاخص‌های سبک زندگی ایرانی - اسلامی شهدای والامقام و در رأس آن‌ها، سردار دل‌ها و معرفی این اسوه‌های اخلاقی به جامعه جوان، نیازمند طرح آن به شکل مکتب، یک مسیر و یک دانشگاه درس آموز است تا اندیشه‌ها، ارزش‌ها، الگو و نمادهایی فکری و انگیزشی آن‌ها باز تعریف و بازنمایی شود و بتوان این ارزشهای والا و اصیل را که بنیان اصلی فرهنگ جامعه ایرانی را شکل می‌دهد به طور کامل به نسل‌های آینده انتقال داد.

کتابنامه

قرآن کریم

- ابن بابویه، محمدعلی (۱۳۷۷). الخصال، ترجمه محمدباقر کمره‌ای، تهران: کتابچی.
- اسکندری، محمد (۱۳۸۸). «نگاهی به مفهوم سیاست»، معرفت، شماره ۲۱، ص ۲۱.
- ایزدی، مصطفی (۱۳۹۶). «ترویج فرهنگ دفاع مقدس، آسیب‌شناسی، ارائه مدل و راهکار»، سیاست دفاعی، دوره ۲۵، شماره ۹۹، صص ۱۱۹-۱۵۲.
- بابایی طلائیه، محمد باقر (۱۳۹۹). «بیابید اینگونه باشیم (مبانی و اصول مکتب شهید سلیمانی)»، تهران: دانشگاه امام حسین (ع).
- باقری کنی، مصباح‌الهدی؛ سعدآبادی، حسن (۱۳۹۰). «طراحی الگوی رهبری معنوی بر اساس ارزش‌های اسلامی»، مجله اندیشه مدیریت راهبردی، سال پنجم، شماره دو، صص ۹۲-۱۰۵.
- باقری، مسلم؛ مرادی، پریسا (۱۳۹۵). «طراحی الگوی مدیریت منابع انسانی فرماندهان دفاع مقدس (مطالعه موردی: سیره شهید محمد ابراهیم همت)»، مطالعات راهبردی بسیج، سال نوزدهم، شماره ۷۱، صص ۱۰-۳۶.
- پسندیده، محمود (۱۳۹۰). «چهل حدیث ساده زیستی، مشاهد: آستان قدس رضوی».
- تاج بخش، غلامرضا (۱۳۹۹). «واکاوی سبک‌نوین زندگی در پسا کرونا»، فصلنامه مطالعات راهبردی سیاستگذاری عمومی، شماره ۳۵، صص ۳۶۰-۳۴۰.
- تاج بخش، غلامرضا (۱۳۹۹). «تحلیل کیفی تأثیرات جامعه شناختی شهادت اسطوره مقاومت بر جوانان»، فصلنامه معرفت فرهنگی اجتماعی، شماره ۲، صص ۷۸-۶۱.
- ثناپی، باقر (۱۳۳۸). «نظریه یادگیری اجتماعی»، فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره ۵، صص ۲۸-۱۱.
- حسین زاده، محمد صالح (۱۳۹۹). «اصول و مبانی مؤلفه‌های مدیریت جهادی مبتنی بر مکتب شهید سلیمانی»، دومین همایش بین‌المللی گام دوم انقلاب اسلامی.
- حصیرچی، امیر و نیاوند، حسین (۱۳۹۹). «الگوی مدیریت ریسک شهید قاسم سلیمانی»، دومین همایش بین‌المللی گام دوم انقلاب اسلامی.

حمید زاده، محسن (۱۳۹۸). هدف بازنمایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در رسانه‌های غربی؛ مطالعه موردی سردار قاسم سلیمانی در شش نشریه غربی از سال ۲۰۰۲ تا ۲۰۲۰ میلادی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه امام حسین (ع).

دیرخانه شورای فرهنگ عمومی کشور (۱۳۹۸). تبیین مولفه‌های مکتب شهید سردار سلیمانی.

دهقانی پوده، حسین، پاشایی هولاسو، امین (۱۳۹۹). «تدوین الگوی فرماندهی شهید قاسم سلیمانی»، نشریه علمی مدیریت اسلامی، صص ۳۷-۱۳.

رشید، غلامعلی و پاشایی هولاسو، امین (۱۳۹۱). «ارائه مدلی مبتنی بر مدیریت دانش جهت ترویج فرهنگ دفاع مقدس»، فصلنامه پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی، دوره ۲، شماره ۶، صص ۲۰۳-۲۳۳.

زارعی، حمیدرضا (بی تا). مصادیق سبک زندگی رزمندگان و شهدای دفاع مقدس، اداره پژوهش‌های سیاسی صدا و سیما.

عابدی جعفری، حسن (۱۳۹۰). «تحلیل مضمون و شبکه مضامین: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده‌های کیفی»، اندیشه مدیریت راهبردی، سال ۵، شماره ۱.

علی بابایی، غلامرضا (۱۳۷۲). فرهنگ روابط بین‌الملل، تهران: دفتر مطالعات سیاسی.

فاست، لوئیس (۱۳۸۶) اتحادها، همکاری و منطقه‌گرایی در خاورمیانه، ترجمه احمد سلطانی‌نژاد، تهران: دفتر مطالعات سیاسی.

فاطمی، داوود و اسلامی فارسائی، عباس (۱۳۹۷). «بررسی و تشخیص نظام ارزشی دفاع مقدس و زمان کنونی»، فصلنامه مطالعات دفاع مقدس، دوره ۴، شماره ۲، صص ۱۱۳-۱۵۰.

فولادی، محمد (۱۳۹۲). «سبک زندگی دینی، جامعه و انسان دینی»، فصلنامه معرفت، شماره ۱۸۶، ۱۳۳.

کاظمی، افسانه؛ زاهد غفاری، هوشجین و کشاورز شکری، عباس (۱۳۹۵). «بررسی مولفه‌های فرهنگی ایثار و شهادت، دو فصلنامه پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی، سال ششم، شماره ۱۴، صص ۱۳۹-۱۴.

کاوایانی، محمد (۱۳۹۳). چستی سبک زندگی اسلامی، تهران: دانشگاه علامه طباطبائی.

گیدنز، آنتونی (۱۳۸۸). تجلد و تشخیص، ترجمه ناصر موفقیان، تهران: نی.

محمد ظاهری، محمد (۱۳۹۹). «ارائه الگوی مدیریتی در تراز انقلاب برای مدیران عالی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر سبک مدیریتی شهید سپهبد قاسم سلیمانی»، نشریه علمی مدیریت اسلامی، صص ۴۶-۲۱.

مقیمی فیروزآباد، معصومه (۱۳۹۷). «مولفه‌های سبک زندگی شهدای حرم»، فصلنامه جامعه‌شناسی سبک زندگی،

سال سوم، شماره نهم، بهار و تابستان. صص ۱۵۷-۱۸۷

Braun, V & Victoria, C (2006). "Using Thematic Analysis in Psychology", *Qualitative Research in Psychology*, 3: 2, pp.77-101.

Lewin, K. (1951). 'Formalization and progress in psychology', in Cartwright, D. (ed.), *Field Research in Social Science*. New York: Harper.

Robbins, S. p. & Coulter, F (2018). *Management*, 14th edition, Harlow, UK: Pearson Education.